

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/94293,Niemcy-w-Katyniu-w-1943-roku.html>
2022-06-25, 06:37

Niemcy w Katyniu w 1943 roku

Po klęsce pod Stalingradem eksperci, wysłani przez dowództwo sił lądowych III Rzeszy, rozpoczęli ekshumację ciał polskich oficerów w Katyniu. Na miejscu sowieckiej zbrodni pracowały także dwie inne komisje.

Niemcy wiedzieli o miejscu pogrzebania ciał zamordowanych polskich jeńców już w 1942 r. Latem tamtego roku grupa polskich robotników z niemieckiej organizacji Todta (kierowana przez Fritza Todta, a po jego śmierci przez Alberta Speera, organizacja budowała obiekty wojskowe dla Niemców), pracujących w okolicy Katynia, dowiedziała się od miejscowej ludności o grobach polskich żołnierzy. Niemieckie władze nie zainteresowały się jednak tą sprawą. Powróciły do niej dopiero na przełomie stycznia i lutego 1943 r., po klęsce Niemców pod Stalingradem. Hitlerowscy propagandyści postanowili wykorzystać informację o zbrodni popełnionej przez Sowietów na polskich oficerach do skłócenia aliantów.

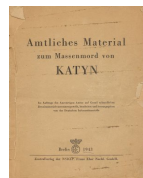
Niemieck
a
dokumen
tacja z
ekshuma
cji w
1943 r.

Niemieck
a
dokumen
tacja z
ekshuma
cji w
1943 r.

Niemieck
a
dokumen
tacja z
ekshuma
cji w
1943 r.

Amtliches
Material
zum
Massenm
ord von
Katyn

Komisja prof. Buhtza

29 marca 1943 r. Naczelne Dowództwo Wojsk Lądowych III Rzeszy wydało rozkaz rozkopania zbiorowych mogił, ustalenia liczby pochowanych tam osób i okoliczności ich śmierci. Pierwszy etap prac potrwał do 11 kwietnia 1943 r. W Lasie Katyńskim przebywała wówczas wyłącznie niemiecka komisja ekshumacyjna, którą kierował prof. Gerhard Buhtz, nazista, dyrektor Instytutu Medycyny Sądowej i Kryminalistyki Uniwersytetu Wrocławskiego, a zarazem głównego lekarza sądowego przy szefie służby medycznej Grupy Armii „Środek”. Niemiecki zespół zajął się głównie badaniami sądowo-lekarskimi i kryminalnymi zwłok w laboratorium polowym w Smoleńsku. Do Lasu Katyńskiego przyjeżdżano po ciała. Przesłuchano również okoliczną ludność, by zebrać zeznania dokumentujące zbrodnię.

Na początku kwietnia 1943 r. rozpoczęto wykopy, wykorzystując do tego 35 robotników rosyjskich. W bliskiej odległości od masowych grobów postawiono przeniesiony z sąsiedniej

wsi drewniany budynek, w którym gromadzono ciała. Prof. Buhtz przebywał w Katyniu nieregularnie, od jednego do trzech dni w tygodniu. Do 11 kwietnia (czyli przyjazdu pierwszej polskiej delegacji) wydobyto z dołów śmierci szczątki 160 osób, w tym dwóch generałów: Bronisława Bohaterewicza i Mieczysława Smorawińskiego. Do przyjazdu drugiej polskiej delegacji, 16 kwietnia 1943 r., Niemcy wydobyli 412 zwłok zamordowanych oficerów.

Propagandowe wycieczki do Katynia

Propaganda III Rzeszy starała się nadać odkryciu jak największy rozgłos. 11 kwietnia 1943 r. niemiecka agencja informacyjna Transocean rozpowszechniła informację o odkryciu ciał polskich oficerów w Lesie Katyńskim, a dwa dni później odbyła się w niemieckim Urzędzie Spraw Zagranicznych konferencja prasowa i nadano oficjalny komunikat.

Niemcy chcieli wykorzystać propagandowo dokonany przez Sowieców mord. Organizowali zbiorowe wyjazdy na Smoleńszczyznę dla osób przyglądających się ekshumacji. Wśród nich byli m.in. żołnierze Wehrmachtu, zagraniczni dziennikarze i polscy oficerowie z niemieckich oflagów. Nasilenie takich wizyt nastąpiło w drugiej połowie kwietnia i w maju 1943 r.

Dwie inne komisje

Niemcy sprawowali nadzór nad przybyłą do Katynia Komisją Techniczną Polskiego Czerwonego Krzyża. Pierwszy wyjazd grupy polskiej do Katynia, z terenów okupowanych przez Niemców, nastąpił na rozkaz Hitlera 10 kwietnia 1943 r. Wzięli w nim udział m.in. pisarze Ferdynand Goettel i Jan Emil Skiwski.

Naciski Niemców na PCK spowodowały, że zarząd główny organizacji postanowił wysłać do Katynia komisję techniczną. Po przybyciu na miejsce, 16 kwietnia, sekretarz generalny ZG PCK Kazimierz Skarżyński zdecydował o prowadzeniu ekshumacji. Komisja pracowała od 17 kwietnia do 7 czerwca 1943 r. Pod kontrolą Niemców identyfikowała zwłok na podstawie znalezionych przy nich dokumentów i przedmiotów. W oparciu o te ustalenia sporządzano listy ekshumacyjne polskich oficerów.

W dniach 28-30 kwietnia 1943 r. w Katyniu przebywała także, powołana z inicjatywy Niemców, Międzynarodowa Komisja Lekarska, w skład której wchodziło 12 przedstawicieli medycyny sądowej z krajów okupowanych przez III Rzeszę i neutralnej Szwajcarii.

Strzał w tył głowy

Niemiecką dokumentację z ekshumacji „Amtliches Material zum Massenmord von Katyn” wydano we wrześniu 1943 r. Były tam zeznania uzyskane od rosyjskich świadków z okolic miejsca kaźni, protokół z prac Międzynarodowej Komisji Lekarskiej, sprawozdanie z ekshumacji, sporządzone przez prof. Buhtza, spis zidentyfikowanych osób oraz zdjęcia z ekshumacji.

Po zakończeniu prac ekshumacyjnych PCK sporządził w czerwcu 1943 r. „Sprawozdanie

poufne”, które przesłano do Rządu Polskiego w Londynie. W wyniku ekshumacji zarówno niemieccy, jak i polscy eksperci ustalili, że strzelano z broni krótkiej kalibru 7,65 mm. Przyczyną zgonu ofiar był strzał w tył głowy.

Tekst Monika Komaniecka-Łyp